

FARZAND TARBIYASIDA AXBOROT XURUJLARIGA QARSHI MA’NAVIY AHLOQIY IMMUNITET XOSIL QILISHDA OILANING ROLI

Andijon shahar 48- maktab boshlang’ich sinf o’qituvchisi
Muminova Donoxon Odilovna
Mamanazarova Gulchiroy Sherzod qizi-
Pedagogika Fakulteti Boshlang’ich ta’lim yo’nalishi
E-mail: gulchiroymamanazarova06@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19410571>

Annotatsiya: Mazkur maqolada globallashtirish va axborotlashgan jamiyat sharoitida yoshlarni turli mafkuraviy tahdidlar va axborot hurujlaridan himoya qilish masalalari yoritilgan. Ayniqsa, oila psixologiyasining farzand tarbiyasidagi o’rni hamda ma’naviy-axloqiy immunitetni shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, gender stereotiplari tushunchasi, ularning farzand tarbiyasiga hamda ijtimoiy ong shakllanishiga ta’siri ilmiy jihatdan ko‘rib chiqilgan. Oila muhitida sog‘lom psixologik munosabatlar, milliy qadriyatlar va tenglik tamoyillarini shakllantirish yoshlarning barkamol shaxs bo‘lib voyaga yetishida muhim omil ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: oila psixologiyasi, axborot hurujlari, ma’naviy-axloqiy immunitet, gender stereotiplari, farzand tarbiyasi, ijtimoiy ong, ma’naviyat, tarbiya.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы формирования духовно-нравственного иммунитета у молодежи в условиях глобализации и информационного общества. Особое внимание уделяется роли семейной психологии в воспитании детей и защите их от различных информационных атак и идеологических угроз. Также анализируется понятие гендерных стереотипов и их влияние на воспитание детей и формирование общественного сознания. Обосновывается, что создание здоровой психологической атмосферы в семье, формирование национальных ценностей и принципов равенства способствует гармоничному развитию личности молодого поколения.

Ключевые слова: семейная психология, информационные атаки, духовно-нравственный иммунитет, гендерные стереотипы, воспитание детей, общественное сознание, духовность.

Abstract: This article discusses the formation of moral and ethical immunity among young people in the context of globalization and the information society. Special attention is paid to the role of family psychology in child upbringing and protection from various information attacks and ideological threats. The concept of gender stereotypes and their influence on child development and social consciousness are also analyzed. It is emphasized that the creation of a healthy psychological environment in the family, along with the development of national values and equality principles, plays a significant role in the formation of a well-rounded personality.

Keywords: family psychology, information attacks, moral immunity, gender stereotypes, child upbringing, social consciousness, spirituality.

Bugungi kunda dunyoda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida jamiyat hayotining barcha sohalarida katta o‘zgarishlar yuz bermoqda. Axborot oqimining kengayishi insoniyat uchun katta imkoniyatlar yaratishi bilan birga, ma’lum darajada xavf va tahdidlarni ham yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, yoshlarning ongiga turli g‘oyalar va mafkuralarni singdirishga qaratilgan axborot hurujlari muhim muammolardan biri hisoblanadi.

“Yoshlar qanchalik ma’naviy barkamol bo’lsa, turli yot g’oyalari va zararli axborotlarning ta’siriga qarshi ularning immuniteti ham shunchalik kuchli bo’ladi”[1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Mirziyoyev Sh.M. Yoshlar ma’naviyatini yuksaltirish va ularni turli yot g’oyalardan himoya qilish masalalariga bag’ishlangan videoselektor yig’ilishidagi nutqi. 2019-yil 19-mart].

Shu sababli yoshlarni bunday tahdidlardan himoya qilish uchun ularni ma’naviy-axloqiy immunitetni shakllantirish zarur. Bu jarayonda oila muhim rol o’ynaydi, chunki shaxsning dastlabki dunyoqarashi, axloqiy qadriyatlari va ijtimoiy qarashlari aynan oilada shakllanadi.

Oila psixologiyasi farzandning shaxs sifatida rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Oiladagi muhit, ota-onaning tarbiyaviy uslubi, o’zaro munosabatlar farzandning kelajakdagi hayotiy qarashlari va xulq-atvoriga bevosita ta’sir ko’rsatadi.Oila psixologiyasining farzand tarbiyasidagi o’rni va oila jamiyatning asosiy ijtimoiy instituti bo’lib, unda shaxsning dastlabki ijtimoiylashuvi amalga oshadi. Farzand o’zining ilk bilimlari, axloqiy me’yorlari va ijtimoiy tajribasini aynan oila muhitida oladi.

Psixologlarning ta’kidlashicha, oiladagi sog’lom psixologik muhit bolalarning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko’rsatadi. Ota-onaning mehr-muhabbati, e’tibori va qo’llab-quvvatlashi farzandda o’ziga ishonch, mas’uliyat va ijtimoiy faollik kabi fazilatlarining shakllanishiga yordam beradi [5.Yusupov, 2015].

Oila shuningdek, bolalarda axborot madaniyatini shakllantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Hozirgi kunda internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali turli xil ma’lumotlar tarqalmoqda. Ularning barchasi ham ijobiy bo’lavermaydi. Shu sababli ota-onalar farzandlariga axborotni tanlash va tanqidiy tahlil qilish ko’nikmalarini o’rgatishi zarur.

Axborot hurujlari inson ongiga turli g’oyalari orqali ta’sir ko’rsatishga qaratilgan jarayon hisoblanadi. Bunday hurujlar ko’pincha yoshlar ongiga qaratilgan bo’lib, ularning dunyoqarashini o’zgartirishga xizmat qiladi.

Ma’naviy-axloqiy immunitetni shakllantirish quyidagi omillar orqali amalga oshiriladi:Milliy qadriyatlarni singdirish – yosh avlodga milliy an’ana va qadriyatlarni o’rgatish ularning o’zligini anglashiga yordam beradi.Mustaqil fikrlashni rivojlantirish – har qanday axborotni tanqidiy baholash ko’nikmasini shakllantirish.

Ma’naviy tarbiya – kitobxonlik, madaniy merosni o’rganish va ma’rifiy faoliyatlar orqali yoshlarning ma’naviy dunyosini boyitish [2.Karimov, 2008].Ota-onaning shaxsiy namunasi – farzand ota-onaning xulq-atvoridan o’rnak oladi.Gender stereotiplari va ularning farzand tarbiyasiga ta’siriGender stereotiplari jamiyatda erkak va ayollarning roliga oid shakllangan umumiy qarashlar va tasavvurlardir. Bu stereotiplar ko’pincha farzand tarbiyasida ham namoyon bo’ladi.Masalan, ba’zi jamiyatlarda o’g’il bolalardan jasurlik va qat’iyat talab qilinsa, qiz bolalardan esa itoatkorlik va uy ishlari bilan shug’ullanish kutiladi. Bunday stereotiplar ba’zan bolalarning qiziqishlari va qobiliyatlarini rivojlantirishga to’sqinlik qilishi mumkin [3.Qodirov, 2017].

Zamonaviy pedagogika har bir bolaning individual qobiliyatini rivojlantirish zarurligini ta’kidlaydi. Shu sababli ota-onalar farzandlarni tarbiyalashda quyidagi tamoyillarga amal qilishlari kerak:gender tengligi,bolalarning qiziqishlarini qo’llab-quvvatlash,stereotiplardan xoli tarbiya,teng imkoniyat yaratish,ijtimoiy ong shakllanishida oilaning roli.Ijtimoiy ong insonning jamiyatga, qadriyatlarga va ijtimoiy jarayonlarga bo’lgan munosabatini ifodalaydi. Bu ongning shakllanishida oila muhim rol o’ynaydi.

Oilada shakllanadigan quyidagi qadriyatlar yoshlarning kelajakdagi ijtimoiy faoliyatiga katta ta’sir ko’rsatadi: vatanparvarlik, insonparvarlik,mehnatsevarlik,mas’uliyat va hurmat.Sog’lom oilaviy muhitda tarbiyalangan yoshlar jamiyatning faol va ongli a’zolariga aylanadi hamda turli mafkuraviy tahdidlarga qarshi mustahkam turadi.

Xulosa qilib aytganda, axborotlashgan jamiyat sharoitida yoshlarni turli axborot hurujlaridan himoya qilish muhim vazifalardan biridir. Bu jarayonda oila psixologiyasi muhim o‘rin tutadi. Oila muhitida shakllanadigan ma’naviy qadriyatlar yoshlarning mustahkam dunyoqarashini shakllantiradi.

Shuningdek, gender stereotiplarini to‘g‘ri anglash va ularga tanqidiy yondashish farzandlarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Ota-onalar farzandlarni tarbiyalashda tenglik, hurmat va erkin fikrlash tamoyillariga amal qilishlari lozim.

Natijada oila yosh avlodda nafaqat ma’naviy immunitetni, balki sog‘lom ijtimoiy ongni ham shakllantiruvchi muhim institut sifatida namoyon bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Mirziyoyev Sh.M. Yoshlar ma’naviyatini yuksaltirish va ularni turli yot g‘oyalardan himoya qilish masalalariga bag‘ishlangan videoselektor yig‘ilishidagi nutqi. 2019-yil 19-mart.

2.Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.

3.Qodirov B. Shaxs psixologiyasi. – Toshkent: Fan, 2017.

4.To‘xtaxodjayeva M. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent, 2018.

5.Yusupov E. Oila psixologiyasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2015.

6.O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.

7. Alisherova Zulfiya Tolibdjanovna. (2025). THE IMPORTANCE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF SOCIO-PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF ADOLESCENTS. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 4(6), 148–150. Vol.